

12.12.2023

Asia/11

§ 670

Kaupunkiympäristölautakunnan esitys kaupunginhallitukselle Itäbaanan yleissuunnitelman hyväksymisestä

HEL 2023-003147 T 08 00 04

Esitys

Kaupunkiympäristölautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Asian aikana kuultavina olivat liikenneinsinööri Jenni Huovinen ja liikenneinsinööri Ilari Heiska. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Risto Rautavan ehdotuksesta.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Jenni Huovinen, liikenneinsinööri, puhelin: 09 310 37461
jenni.huovinen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Itäbaanan yleissuunnitelmaraportti
- 2 Liikenteen yleissuunnitelma
- 3 Asukaskyselyiden koosteet

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Esitysehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta esittää kaupunginhallitukselle Itäbaanan yleissuunnitelman hyväksymistä ja hankkeen toteuttamisen vaiheittain siten, että sen kokonaiskustannusarvio on 13,9 miljoonaa euroa (MA-KU 130,37 toukokuu/2023, 2015=100).

Esittelijän perustelut

Yleissuunnitelman keskeinen sisältö

Itäbaanan yleissuunnitelmassa määritellään Itäbaanaksi nimetyn pyöräliikenteen runkoyhteyden toteuttamisperiaatteet ja kustannusarvio

noin kahden kilometrin osuudella Herttoniemen yritysalueella ja Itäpolulla. Yleissuunnitelman osana laadittiin myös suunnitelma Viilarintielle ja Roihuvuorentielle, joka kytkee Itäbaanan ja Viikinbaanan yhteen. Suunnittelun tavoitteena on parantaa Helsingin niemen ja itäisen Helsingin välistä pyöräliikenteen yhteyttä.

Yhteys strategiaan ja muihin päätöksiin

Helsingin kaupunkistrategiassa vuosille 2021–2025 tavoitellaan kaupungin kestävästä kasvusta. Tavoitteena on vartti kaupunki, jossa lähialueet ovat lyhyen kävely-, pyöräily- tai joukkoliikennematkan päässä. Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräliikenteen kulkumuoto-osuutta kasvatetaan. Yleissuunnitelman toteutus edistää strategian näitä tavoitteita. Yleissuunnitelmassa esitetty baanaosuus edistää myös Hiilineutraali Helsinki-päästövähennysohjelman (kaupunginhallitus 22.8.2022) toteutusta.

Itäbaanan yleissuunnitelma on linjassa Helsingin päätettyjen liikenteen kehittämisperiaatteiden kanssa. Liikkumisen kehittämisohjelmassa (kaupunginhallitus 12.1.2015) keskustojen välistä saavutettavuutta polkupyörällä parannetaan toteuttamalla pyöräliikenteen runkoyhteysverkko. Vuonna 2016 baanaverkko sisällytettiin osaksi yleiskaavaa. Yleiskaavan mukainen tarkistettu verkko korvasi 2013 verkkosuunnitelman ja hyväksyttiin vuonna 2016 osana Pyöräliikenteen tavoiteverkkoa esikaupunkialueille (kaupunkisuunnittelulautakunta 13.12.2016).

Pyöräliikenteen kehittämisohjelman 2020–2025 (kaupunginhallitus 2.11.2020) ylätavoitteen mukaan Helsinki on kaiken ikäisille soveltuva ympärivuotinen pyöräilykaupunki, ja pyöräliikenteen kulkumuoto-osuus on vähintään 20 % vuoteen 2035 mennessä. Pyöräliikenteen baanaverkon rakentaminen toteuttaa ohjelman "Suorat ja sujuvat reitit" -alataavoitetta.

Kävelyn edistämishjelma (kaupunginhallitus 14.3.2022) keskittyy monipuolisesti kävelyn edistämiseen. Jalankulun ja pyöräliikenteen erotteilu on tunnistettu ohjelmassa keskeiseksi kävelyn edistämiskeinoksi.

Nykytilan kuvaus ja suunnitelma

Itäbaanan yleissuunnitelman suunnitteluala kytkeytyy Itäbaanan valmistuneeseen Oravapuiston osuuteen sekä hyväksytyyn Itäpolun osuuteen. Nykyisellään suunnittelualan pyöräliikenteen yhteydet kulkevat pääosin yhdistetyillä jalankulun ja pyöräliikenteen väylillä, jotka eivät vastaa nykyisiä suunnitteluperiaatteita. Erityisiä haasteita turvallisuuden kannalta tuottavat Herttoniemen yritysalueella lukuisat risteämiset autoliikenteen kanssa tonttiliittymissä sekä sujuvuuden kannalta Itäpolulla sijaitseva jyrkkä mäki. Yleissuunnitelman lähtökohtana on ol-

lut tutkia baanan eri linjausvaihtoehtoja Herttoniemen yritysalueella ja Itäpolulla. Itäbaana toteutetaan baanojen suunnitteluperiaatteen mukaisesti lähtökohtaisesti kaksisuuntaisena pyörätienä, jossa pyöräilyn osuuden tavoiteveveys on 4,0 metriä.

Itäbaanan linjaus kääntyy Valurinkadun alikulusta Itäväylän varteen, jossa se kulkee ensin Itäväylää alempana tonttien tasossa ja nousee ennen Muuntajankatua sillalle. Sillan jälkeen Itäbaana palautuu takaisin Itäväylän varteen ja sen tasoon siten, että Itäväylän ajokaistoja kavennetaan, jotta pyörätie saadaan linjattua tonttien ja Itäväylän väliin sekä nykyiselle Viilarintien ylittävälle siltakannelle. Jotta Itäväylän ajokaistoja voidaan kaventaa, tulee Itäväylän idän puolen ajoradan nopeusrajoitusta alentaa 80 km/h:sta 60 km/h:iin. Roihuvuorentien ja Itäväylän rampin risteysalue rakennetaan turvallisemmaksi. Risteystä muokataan niin, että kiihdyttäminen Itäväylälle tapahtuisi vasta pyöräliikenteen ja jalankulun risteämisen jälkeen.

Roihuvuorentiestä itään Itäpolulle Itäbaanan linjaus kulkee Itäväylän tasossa ohittaen jyrkän mäen. Valitun linjauksen rakentamisen edellytyksenä on Itäväylän kiihdytyskaistan lyhentäminen nykyisestä. Jotta kiihdytyskaistaa voi lyhentää, tulee Itäväylän idän puolen ajoradan nopeusrajoitusta alentaa 80 km/h:sta 60 km/h:iin. Uuden Itäpolun reitin kohdatessa nykyisen pyörätien ja jalankulun linjauksen puistoalueella, rakennetaan pyörätie ja jalkakäytävä eroteltuina toisistaan.

Roihuvuorentielle toteutetaan yksisuuntaiset pyörätiet hyödyntäen nykyisiä katurakenteita linjaosuksilla. Risteysalueilla toteutetaan yksisuuntaisen pyöräliikenteen mukaiset risteysjärjestelyt. Mekaanikonkadulta tultaessa Roihuvuorentielle esitetään toisen, lyhyen autojen ryhmityskaistan poistamista, jotta yksisuuntainen pyörätie saadaan toteutettua risteykseen turvallisesti. Viilarintielle toteutetaan yksisuuntaiset pyöräliikenteen järjestelyt sekä Itäväylän rampin risteykseen liikennevalot.

Valurinkadun alikulun ja Itäväylän risteämiskohdan liikennejärjestelyt, Viilarintien linjaosuuden länsipuolen liikennejärjestelyt sekä Viilarintien ja Laippatien risteuksen liikennejärjestelyt edellyttävät kaupungin omistamien vuokra-alueiden vuokrasopimuksien uudelleen neuvotteluita, jotta vuokra-alueen reunalta saadaan tilaa liikennejärjestelyiden toteuttamiselle. Arvioitu vuokrapinta-alojen tarve on yhteensä noin 350 m².

Vaikutusarviointi

Yleissuunnitelman vaikutusarviointia on tehty työn aikana vertailemalla linjausvaihtoehtoja toisiinsa sekä vertailemalla valittua linjausta nykytilanteeseen. Itäbaanan rakentamisella on positiivisia vaikutuksia pyöräliikenteen houkuttelevuuteen, sujuvuuteen ja turvallisuuteen. Matka-

ajan vähennyksiä saavutetaan liittymäviiveissä risteämisten määrän ja laadun muuttuessa sekä mäkisyiden vähentyessä.

Herttoniemen yritysalueella suunnitteluratkaisu vähentää liikenteen riskitekijöitä, sillä kohtaamisia muiden liikennemuotojen kanssa on vähemmän kuin nykytilanteessa. Suunnitteluratkaisun mukaisessa tilanteessa ainut risteäminen autoliikenteen kanssa tapahtuu Itäväylän rampin kohdalla Roihuvuorentiellä ja ainut risteäminen jalankulun kanssa, jossa pyöräliikenne on väistämismuuttamaton, tapahtuu Valurinkadun alikulun kohdalla.

Herttoniemen yritysalueella sekä Itäpolun länsipäässä baana kulkee Itäväylän reunassa, jolloin pyörällä liikkuva voi altistua moottoriajoneuvoliikenteen roiskeille, melulle ja päästöille. Näitä pyritään estämään Itäväylän varteen ja siltakannelle toteutettavalla meluaidalla. Itäpolun itäpäässä miellyttävyys paranee huomattavasti, kun baanalinjaus kääntyy pois Itäväylän varrelta.

Itäbaanan linjaukselta joudutaan poistamaan yhteensä noin 100 puuta. Puustoa joudutaan poistamaan Itäväylän eteläpuolelta noin 54 puuta sekä Itäpolun puistosta noin 38 puuta. Näiden lisäksi noin seitsemän puuta joudutaan poistamaan Itäväylän liityntäkaistan sekä Roihuvuorentiellä ja Viilarintiellä jalkakäytävien siirron vuoksi. Alustavasti suunnittelualuetta täydennetään yhteensä n. 34–39 puulla. Uudet luiskat on suunnitteluratkaisussa osoitettu nurmi- tai niittyalueiksi. Itäväylän ja rampin väliin esitetään istutettavaksi myös köynnöskasveja. Lisäksi Itäpolulla tehdään metsitys Itäbaanan ja Itäväylän väliin, missä käytetään osin myös isoja puuntaimia. Alustavasti metsitystä tehdään noin 1285 m² alueelle.

Muuntajankadun ja Itäväylän rampin risteyksessä tulee muutoksia nykyiseen järjestelyyn ja muutos voi vaikuttaa erityisesti raskaan liikenteen sujuvuuteen. Itäväylän nopeusrajoitus tulee alentaa nykyisestä 80 km/h:sta 60 km/h:iin noin kaksi kilometriä nykyistä aikaisemmin ajokaisojen kaventamisen ja Itäväylään liittyvän rampin lyhentämisen vuoksi. Roihuvuorentien ja Sahaajankadun risteyksessä tulee lisäviivettä autoliikenteelle, koska Mekaanikonkadun itäpäästä poistetaan toinen ryhmityskaistoista ja pyöräliikenteelle toteutetaan uusi valo-ohjattu ylitys Roihuvuorentieltä Mekaanikonkadulle. Kokonaisuudessaan autoliikenteen nopeus ja käytettävyys heikkenevät hieman suunnittelualueella erilaisen turvallisuutta parantavien ja tehokkaampaa tilankäyttöä sallivien toimien seurauksena. Suunnitteluratkaisu ei aiheuta muutoksia autojen pysäköintijärjestelyihin.

Työssä on arvioitu Itäbaanan rakentamisen ilmastovaikutuksia. Elin-kaaren aikaisiksi päästöiksi arvioitiin 50 vuoden ajanjaksolle arviointi-

menetelmän ohjeistuksen mukaisesti 2,6 kt CO₂e. Laskelmien mukaan suurimmat päästöt aiheutuvat hankkeen yhteydessä rakennettavasta sillasta (66 % kokonaispäästöistä). Hankkeessa on sitouduttu vähentämään rakentamispäästöjä mm. hyödyntämällä sillan betonirakenteissa vähähiilistä GWP85 betonia, jolla on 15 % pienemmät päästöt tavanomaiseen betonilaatuun verrattuna.

Kaupungilla käytössä olevan pyöräliikenteen Brutus -ennustemallin perusteella vuoden 2035 ennustetilanteessa Itäbaanan pyöräliikenteen määrät ovat 1100–1300 matkaa keskimääräisenä vuorokautena. Pyöräliikennemäärät ennustetilanteessa ovat 100–200 % suuremmat Itäbaanalla, kun verrataan nykytilannetta vastaavaan reittiin. Ennusteen tavoiteverkko sisältää baanaksi Helsingin kaupunkiympäristön laatimat suunnitelmat baanaverkolle, kantakaupungin pääpyöräverkolle sekä tietyille esikaupunkien uusille yhteyksille. Kysynnän kasvu johtuu ensi sijassa maankäytön ja liikennejärjestelmän laajemmista kehittämistoimista, mutta myös reitinvalinnan muutoksista ja pyöräilyn kulkutapaosuuden kasvusta.

Itäbaana Valurinkadun ja Virvatulentien välillä on pääasiassa kokonaan uusi väyläyhteys, joten tilapäisiä liikennejärjestelyitä joudutaan tekemään viereisillä katualueilla. Tilapäiset liikennejärjestelyt hidastavat liikennettä ja rakentaminen voi aiheuttaa maisema-, melu-, tärinä- ja pölyhaittoja. Ajoradan liikenteelle kohdistuvia työmaan aikaisia vaikutuksia ovat alemmat nopeusrajoitukset ja ajokaistojen kaventuminen tai poistuminen työmaan ajaksi. Jalankulun ja pyöräliikenteen reiteille kohdistuu työnaikaista haittaa suunnittelualueella. Muuntajankadun rampiylitysten kohdalla bussipysäkki on pois käytöstä silloin, kun nykyinen Itäväylän ramppi tarvitaan työalueeksi. Baanan länsipäässä kapeimmissa kohdissa tukimuurien rakentaminen edellyttää 1,5 metriä tilaa tontin puolelta. Myös hulevesikaivojen rakentaminen edellyttää kaivantojen ulottamista tonteille.

Yhteisvalmistelu ja osallistuminen

Suunnitelma on laadittu Kaupunkiympäristön toimialan eri palvelujen yhteistyönä. Suunnitteluratkaisusta on ollut suunnitteluprosessin aikana keskusteluita Uudenmaan ELY-keskuksen, Helsingin seudun liikenteen (HSL), Sähköverkko Helen Oy:n sekä Helsingin seudun ympäristöpalveluiden (HSY) edustajien kanssa.

Yleissuunnitelmassa on tehty osallistamista eri vaiheissa. Suunnittelun aikana vuorovaikutusta toteutettiin kolmessa vaiheessa: keväällä 2022, syksyllä 2022 ja kesällä 2023. Keväällä 2022 toteutettiin kaikille avoin sähköinen kysely, jossa kysyttiin kaupunkilaisilta palautetta alustavasta suunnitelmaluonnoksesta. Kyselyyn vastasi yhteensä 359 henkilöä.

Samanaikaisesti kyselyn kanssa järjestettiin kaikille avoin suunnitelmapyöräily. Keväällä 2022 järjestettiin myös Helsingin seudun pyöräilijät ry:n ja Näkövammaisten palvelu- ja toimintakeskus liriksen kanssa omat suunnittelutapaamiset. Suunnittelun alussa, keväällä 2022 esitellyissä suunnitelmaluonnoksissa Itäbaanan linjaus kulki Herttoniemen yritysalueella Sahaajankatua pitkin.

Suunnittelun edetessä ja osin keväällä sidosryhmiltä saadun palautteen seurauksena Herttoniemen yritysalueen läpi kulkeva linjaus muutettiin kulkemaan Mekaanikonkatua pitkin. Syksyllä 2022 Mekaanikonkadulla välillä Valurinkatu-Roihuvuorentie järjestettiin yrityskierros, jossa projektin edustajat jalkautuivat kaupungin kanslian yritysluotsin kanssa yrityksiin keskustelemaan Mekaanikonkadun linjauksesta ja sen vaikutuksista. Kierroksen aikana käytiin keskustelua 19 yrityksen kanssa.

Kaikille avoin yleisötilaisuus järjestettiin marraskuussa 2022. Tilaisuudessa esiteltiin suunnittelun aikana tarkastellut linjausvaihtoehdot ja niiden vaihtoehtovertailut sekä valittu suunnitelmalinjaus ja sen arvioidut vaikutukset. Osallistujilla oli mahdollisuus kysymyksiin ja kommentteihin tilaisuudessa.

Suunnittelun edetessä myös Itäväylän varren linjaus otettiin tarkempaan suunnitteluun. Kesällä 2023 toteutettiin kaikille avoin sähköinen kysely, jossa kyselyyn vastanneilla on mahdollisuus vertailla Itäväylän varressa kulkevaa reittivaihtoehtoa ja aiemmin kaavailtua Mekaanikonkadun reittiä. Kyselyyn vastasi yhteensä 969 henkilöä.

Osallistumismahdollisuuksista tiedotettiin yleisesti kaupungin kanavissa, Uutta Itä-Helsinkiä- ja Uutta Kaakkois-Helsinkiä-verkkotilaisuuksissa sekä sähköpostilla suunnittelualueen yrityksille ja yhdistyksille.

Kustannusarvio ja päätöksenteko

Itäbaanan kustannusarvio yleissuunnitelman osuudella on 13,9 miljoonaa euroa (MAKU 130,37 toukokuu/2023, 2015=100).

Katu-, liikenneväylä-, rata- ja puistohankkeiden käsittelyohjeen 2018 (kaupunginhallitus 21.5.2018) mukaisesti Itäbaanan yleissuunnitelman hyväksyy kaupunginvaltuusto.

Jatkosuunnittelu ja toteutus

Hyväksymisen jälkeen suunnitelman osuuksista laaditaan Kaupunkiympäristön toimialalla katu- ja puistosuunnitelmat, joiden suunnittelu voi alkaa 2024 alkaen. Itäbaanan rakentaminen rahoitetaan talousarvion kohdasta 8 03 01 02 perusparantaminen ja liikennejärjestelyt. Pyö-

12.12.2023

räväylien kymmenen vuoden investointisuunnitelmassa Itäbaanan Valurinkadun ja Virvatulentien väliselle osuudelle on talvella 2023 varattu rahoitusta 13,9 miljoonaa euroa.

Mahdollisiin vuokra-alueiden muutoksiin tarvittavat erillismäärärahat osoitetaan Itäbaanan jatkosuunnitelmien yhteydessä.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Jenni Huovinen, liikenneinsinööri, puhelin: 09 310 37461
jenni.huovinen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Itäbaanan yleissuunnitelmaraportti
- 2 Liikenteen yleissuunnitelma
- 3 Asukaskyselyiden koosteet

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano